

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 11/2 2022 s. 830-846, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

TÜRKÇE DERSİ KİTAPLARINDAKİ ETKİNLİKLERİN YARATICI DÜŞÜNME BECERİSİNE GÖRE İNCELENMESİ

Atilla DİLEKÇİ*

Halit KARATAY**

Geliş Tarihi: Aralık, 2021

Kabul Tarihi: Nisan, 2022

Öz

Bu çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan yaratıcı düşünme etkinlikleri nicelik ve nitelik bakımından incelenmiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerinden birer Türkçe ders kitabı incelenmiştir. Kitaplar seçkisiz atama yöntemine göre seçilmiştir. Seçilen kitaplardaki etkinliklerin içerik analizi yapılmıştır. Kitaplardaki yaratıcı düşünme becerisi etkinlikleri ve bu etkinliklerin ilgili olduğu dil becerileri belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki yaratıcı düşünme etkinliklerinin sayısının birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında yaratıcı etkinliklerin dil becerilerine göre dağılımında da tutarlılık olmadığı gözlemlenmiştir. Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin birbirine benzediği ve metinlerden sonra genellikle aynı türde etkinliklerin yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin fikir üretimini, esnek düşüncelerini ve özgün fikirler ortaya koymalarını destekleyecek etkinlik sayısının artırılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı düşünme, yaratıcı düşünme öğretimi, öğretim etkinlikleri, Türkçe dersi kitapları.

EXAMINATION OF THE ACTIVITIES IN TURKISH LESSON BOOKS ACCORDING TO CREATIVE THINKING SKILLS

Abstract

In this study, creative thinking activities placed on Turkish textbooks are examined from the quantity and quality perspectives. The document review method was used. In the scope of the research, Turkish textbooks were examined from one book by each 5th, 6th, 7th and 8th grade. Books were chosen by the random assignment method. Content analysis of the books was made. Creative thinking skill activities that were placed in the books and the related language skills were determined. Results showed that different grades' Turkish textbooks contain different numbers of creative thinking activities. Furthermore, the distribution of creative activities regarding language skills is not consistent. It is determined that the activities in Turkish textbooks are similar to each other and there are usually same types of activities after the texts. In the study increasing number of activities that support students' idea generation, flexible thinking, and coming up with unique ideas is suggested.

Keywords: Creative thinking, teaching creative thinking, teaching activities, Turkish course books.

* Dr.; Türkçe Öğretmeni, Bolu İl Millî Eğitim Müdürlüğü, dilekciatilla@gmail.com

** Prof. Dr.; Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, halitkaratay@gmail.com

Giriş

Yaratıcılık, farklı disiplinlerin üzerinde çalıştığı bir kavramdır. Her disiplin kendi bakış açısından hareketle kavramı tanımlamaya çalışmıştır. Bu durumdan hareketle alanyazında çeşitli yaratıcılık tanımları yapılmıştır. Yaratıcılık; yeni bir fikir geliştirme (Emanuel ve Challons-Lipton, 2012; Hançerlioğlu, 2000; Isbell ve Raines, 2003; Yazıcı ve Topalak, 2013; Weiss, 1993), özgün bir ürün ortaya koyma (Argun, 2004; Emanuel ve Challons-Lipton, 2012; Gretsov, 2008; Isbell ve Raines, 2003; Nickerson, 1999; Yazıcı ve Topalak, 2013; Weiss, 1993), sorunlara çözüm üretme (Batey, 2012; Nickerson, 1999; Hançerlioğlu, 2000; Temizkan, 2011) olarak tanımlanmıştır. Torrance (1966), yaratıcılığı; sorunlara, aksaklıklara, eksikliklere duyarlı olma ve bunlara karşı çözüm arama şeklinde tanımlamıştır. Yaratıcılık, herhangi bir sorun veya olumsuz bir durum karşısında fikir ve çözümler ortaya koymaktır. Yaratıcılık genel olarak şöyle tanımlanabilir: Yaratıcılık hayal gücü ve yenilikçi bir bakışla sorunlara çözümler üretmek için fikir üretimini, esnek yaklaşımı ve özgün süreçleri içeren bir düşünme biçimidir. Alanyazında bu kavram daha çok ürün ortaya koymak üzerinden tanımlansa da süreç içerisinde düşünsel aşamalarda kendini gösteren bir beceri olduğu söylenebilir.

Torrance (1966), yaratıcı düşünme sürecinde bireyin ortaya koyduğu fikirlerin akıcılık, esneklik ve özgünlük açısından değerlendirebileceğini belirtmiştir. Akıcılık; çok sayıda fikir üretimini karşılar. Esneklik; konuyla ilgili farklı bakış açıları geliştirmektir. Özgünlük; daha önce ortaya konmamış, kendine özgü, orijinal bir fikir ortaya koymaktır. Yaratıcılık bu üç becerideki yeterlikle değerlendirilebilir.

Yaratıcı düşünmenin bilişsel olarak gerçekleşme süreçleri; hazırlık, veri toplama, kuluçka, aydınlanma ve doğrulama aşamalarından oluşur (Aytaç, 2005). Hazırlık aşamasında, sorunun farkına varılır. Veri toplama aşamasında sorunla ilgili bilgiler ve araçlar toplanır. Kuluçka aşamasında; sorunun çözümü için biliş konuyu işler ve bu aşamanın zamanı değişkendir. Aydınlanma aşamasında; çözüme dair bilişte ansızın bir fikir belirir. Doğrulama aşamasında; çözüm fikrinin sınanarak sorunun çözümü için geçerlik ve güvenilirliğine karar verilir.

Yaratıcı düşünmeye öğretim süreçlerinde ne kadar yer verildiğine bakmak için öğretim programları değerlendirildiğinde 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yaratıcı düşünmenin temel beceriler arasında olduğu belirtilmiştir. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında "...yaratıcı düşünen bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır." ifadesiyle yaratıcı düşünmeye değinilmiştir (MEB, 2015, s. 3). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yaratıcılık becerisini geliştirmeye yönelik kazanımların yer aldığı belirlenmiştir (Dilekçi ve Karatay, 2021). Bu düşünce becerisinin eğitim programlarında öğretiminin hedeflenmesi ve öğretim uygulamalarında yer alması milletlerin eğitim, teknoloji, ekonomi, edebiyat ve sanatta ilerlemesi için oldukça önemlidir (Temizkan, 2011). Çünkü eğitimin en önemli işlevlerinden biri çağın ve toplumun ihtiyaçlarına uygun yaratıcı düşünebilen ve çözüm üreten bireyler yetiştirmektir. Alanyazında buna yönelik deneysel ve betimsel araştırmalar vardır.

Yaratıcılık ile ilgili yurt içi ve yurt dışındaki alanyazın incelendiğinde anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin (Akıllı, 2012; Akkanat, 2012; Albayrak, 2005; Atkinci, 2001; Aydoğan, 2008; Baltacı, 2013; Bender, 2006; Erol, 2010; Kılıç, 2011; Konak, 2008; Jarvis, 1992; Virgolim, 2005), üniversite eğitimine devam eden öğretmen adaylarının (Aktamış ve Can, 2007; Çetingöz, 2002; Emir, Ateş, Aydın, Bahar, Durmuş, Polat ve Yaman, 2004; Gülel, 2006; İşler ve Bilgin, 2002; İşleyen ve Küçük, 2013; Zeytun, 2010), çeşitli branş öğretmenlerinin (Aish, 2014;

Aljughaiman, 2002; Benckenstein, 2016; Edinger, 2008; Ersükmen, 2010; Jennings, 2005; Karrow, 1997; Kurnaz, 2011; Lapėnienė ve Bruneckienė, 2010; Maloney, 1992; Merriman, 2015; Narey, 2006; Scott, 2015) yaratıcı düşünme becerilerini belirlemeye yönelik betimsel çalışmalara rastlanmaktadır. Bu beceriyi geliştirmeye yönelik deneysel çalışmalar da vardır.

Bazı araştırmalarda bir eğitim modeli veya öğretim yöntem ve tekniği içinde (Bacak, 2008; Biber, 2006; Birinci, 2008; Çoban, 2014; Dilekçi, 2021; Ekinci, 2018; Hızır, 2014; Köse Biber, 2014; Özcan, 2009; Öztürk, 2007; Soysal 2019; Şahbaz, 2004; Terzi, 2019; Tok, 2008; Uysal, 2009; Yılmaz, 2006; Yurdakal, 2018) öğrenci ve öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Okullarda yaratıcı düşünme becerisi öğretiminin ne düzeyde gerçekleştiğinin belirlenmesi önemlidir. Programlardaki hedeflerin öğrencilere aktarılmasında ders kitapları oldukça önemlidir. Ders kitapları öğretimin uygulama dönük süreçlerini içerir. Öğretim programlarında sıklıkla vurgulanan, öğretimin gerekli olduğu dile getirilen yaratıcı düşünme becerisinin ders kitaplarındaki etkinliklerde ne sıklıkta yer aldığı ve dil becerileri ile ilişkisinin belirlenmesi önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Öğretim programlarının uygulama sürecinde en önemli öğretim aracı ders kitaplarıdır. Bu kitaplardaki öğretim etkinlikleri üzerinden öğrencilerin dil ve yaratıcı düşünme becerileri geliştirilmektedir. Kitaplardaki öğretim etkinlikleri öğrencilerin edindikleri bilgileri gerçek durumlara uygulama için onlara olanaklar sunar. Bu araştırmada Türkçe ders kitaplarında yer alan öğretim etkinliklerinden yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olanlar belirlenmiş, etkinliklerin nitelikleri incelenmiş ve dil becerilerine göre dağılımı değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Soruları

Türkçe ders kitaplarındaki yaratıcı düşünme öğretim etkinlikleri nasıl bir dağılım göstermektedir? Çalışmada bu sorun incelenmiştir. Buna bağlı olarak aşağıda belirtilen alt sorulara cevap aranmıştır:

- 1- 5. sınıf Türkçe ders kitabında yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili kaç etkinliğe yer verilmiştir? Bu etkinliklerin dil becerilerine göre dağılımı nasıldır?
- 2- 6. sınıf Türkçe ders kitabında yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili kaç etkinliğe yer verilmiştir? Bu etkinliklerin dil becerilerine göre dağılımı nasıldır?
- 3- 7. sınıf Türkçe ders kitabında yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili kaç etkinliğe yer verilmiştir? Bu etkinliklerin dil becerilerine göre dağılımı nasıldır?
- 4- 8. sınıf Türkçe ders kitabında yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili kaç etkinliğe yer verilmiştir? Bu etkinliklerin dil becerilerine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırılan durum olduğu gibi ortaya konur. Yazılı dokümanlar ve ders kitapları veri olarak kabul edilir ve araştırma konusuna göre incelenir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 217). Bu araştırmada Türkçe dersi

kitaplarının içeriği yaratıcı düşünme becerisi yönünden incelenmiştir. Bunun için Türkçe dersi kitapları doküman olarak ele alınmış ve bunların içerik analizi yapılmıştır.

İncelenen Türkçe Dersi Kitapları

MEB'in ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğretim materyali olarak kullandığı Türkçe dersi kitapları incelenmiştir. İncelenen kitaplar seçkisiz atama yöntemine göre belirlenmiştir. İncelenen kitaplar:

Anıttepe Yayıncılık 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Eksen Yayıncılık 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Dersdestek Yayıncılık 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

MEB Yayınları 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

İnceleme Yöntemi

Araştırmada ulaşılan verilerin içerik analizi yapılmış. Yaratıcı düşünme üç beceriden oluşur. Bunlar akıcılık, esneklik ve özgünlüktür. Bu becerilerin gözlemlenebilmesi için öğrencilerin ürünlerini değerlendirmek gereklidir. Bu çalışmada öğrenci ürünleri değil ders kitaplarındaki etkinlikler arasındaki yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili olanlar ve bunların dil becerilerine göre dağılımı incelenmiştir. Kitaplardaki etkinliklerde yaratıcılığın belirlenmesi için “yaratıcı düşünme etkinlik formu” oluşturulmuştur. Formda etkinliklerin yaratıcılıkla ilişkisini ortaya koyan ölçütler belirlenmiştir. Öğrencilerin fikir üretmelerine, farklı bakış açıları ortaya koymalarına ya da ürün ortaya koymalarına yönelik yapılan etkinliklerin öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir. Ayrıca formda yaratıcı etkinliklerin yapımı sürecinde hangi dil becerilerinin kullanıldığı da kodlanmıştır. Bu kodlama yönteminde 3'lü simge kullanılmıştır. Sayılarla yapılan bu kodlamalarda birinci sayı temayı, ikinci sayı metni, üçüncü sayı etkinliği ifade eder. Örneğin 1. 1. 12. simgeleri 1. temanın 1. metni ile ilgili 12. etkinliği ifade eder veya 1. 1. 17. sayfa simgeleri 1. temanın 1. metninin 17. sayfasını gösterir. Sınıflara göre yaratıcı düşünme etkinliklerinin kitaplarda yer verilme durumları belirlenmiştir. Böylece Türkçe ders kitaplarındaki yaratıcı düşünme etkinliklerinin dağılımı ortaya konmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanması için veriler ayrıntılı kaydedilir, süreç detaylı anlatılır ve ulaşılan sonuçlar özenle raporlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 298). Araştırmada veriler iki alan uzmanı tarafından “yaratıcı düşünme etkinlik formu” kullanılarak kodlanmıştır. Uzmanları birbirinden bağımsız olarak verileri analiz etmişlerdir. Ardından alan uzmanları bir araya gelerek ulaşılan sonuçları karşılaştırmış ve sonuçların güvenilirliğini değerlendirmiştir. Miles ve Huberman (1994)'a göre nitel verilerin hesaplanması için “Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı” işlemi yapılabilir. Buna göre nitel verilerin analizinde ulaşılan sonuçlar en az %70 oranında tutarlı olmalıdır. Miles ve Huberman (1994)'ın işlemine göre yapılan güvenilirlik hesaplamasında araştırmacıların ulaştıkları sonuçların benzerliği % 93'tür. Birbiriyle örtüşmeyen kodlar tekrar değerlendirilmiş, üzerinde tartışılmış ve görüş birliğine varılmıştır. Uzmanların yaptıkları analizlerin benzerliği ulaşılan sonuçların güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bulgular

1. 5. Sınıf Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Dil Becerilerine Göre Dağılımı

Bu bölümde 5. sınıf Türkçe dersi kitabındaki yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili etkinliklerin dil becerilerine göre dağılım bulguları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: 5. sınıf yaratıcı düşünme etkinliklerinin dağılımı

Etkinlik kodu	Okuma	Yazma	Dinleme	Konuşma
1. 1. 12.		X		
1. 2. 7.				X
1. 2. 9.		X		
1. 3. 8.	X	X		
1. 4. 5.	X	X		
1. 4. 7.	X			X
1. 4. 12.		X		
2. 1. 9.	X			X
2.1.11.	X	X		
2. 2. 10.		X		
2. 3. 13.	X	X		
2. 4. 8.	X	X		
3.1. 7.	X	X		
3.1. 12.	X	X		
3. 2. 9.				X
3. 2. 10.		X		
3.3. 7.	X			X
3.3. 11.	X	X		
3. 4. 5.		X	X	
3. 4. 6.	X			X
3. 4. 12.		X	X	
4. 1. 10.		X		
4. 2. 8.		X		X
4. 2. 9.	X	X		
4. 3. 5.	X	X		
4. 3. 6.		X		X
4. 3. 9.		X		
4. 4. 9.		X		
5. 1. 6.	X	X		
5. 1. 10.		X		
5. 2. 11.		X		
5. 3. 10.		X		
5. 4. 7.	X	X		
5. 4. 9.		X	X	
6. 1. 4.				X
6. 2. 9.		X		

6. 3. 10.	X	X		
6. 4. 5.		X	X	
6. 4. 8.				X
6. 4. 8.		X		
7.1.5.	X	X		
7. 1. 6.	X	X		
7. 2. 1.	X	X		
7. 2. 11.		X		
7. 3. 11.	X	X		
7. 4. 4.		X	X	
7. 4. 6.		X	X	
7. 4. 7.	X	X		
7. 4. 9.		X	X	
8. 4. 8.		X		X
50 etkinlik	22	42	7	11

5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 327 etkinlikten 50'sinin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerin 42'si yazma, 22'si okuma, 11'i konuşma ve 11'i dinleme becerisine yöneliktir.

2. 6. Sınıf Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Dil Becerilerine Göre Dağılımı

Bu bölümde 6. sınıf Türkçe dersi kitabındaki yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili etkinliklerin dil becerilerine göre dağılım bulguları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: 6. sınıf yaratıcı düşünme etkinliklerinin dağılımı

Etkinlik kodu	Okuma	Yazma	Dinleme	Konuşma
1. 1. 3.	X			X
1. 1. 5.		X		
1. 1. 11.		X		
1. 2. 3.	X	X		
1. 3. 2.	X			X
1. 3. 12.				X
1. 4. 1.		X		
1. 4. 10.		X		
2. 1. 1.		X		
2. 1. 5.		X		
2. 1. 10.		X		
2. 2. 10.		X		X
2. 3. 5.		X		
2. 3. 9.		X		X
2. 4. 9.		X		
3. 1. 10.		X		
3. 2. 7.	X	X		X
3. 3. 3.		X		
3. 3.10.	X	X		X

3. 4. 7.	X	X		X
4. 1. 6.		X		
4. 1. 8.	X	X		X
4. 2. 10.	X	X		
4. 3. 9.	X	X		
4. 4. 4.	X	X		
4. 4. 8.	X	X		X
4. 1. 9.		X		X
5. 1. 1.		X		
5. 1. 11.	X	X		X
5. 2. 3.				X
5. 2. 11.	X	X		X
5. 3. 3.	X			X
5. 3. 13.		X		X
5. 4. 4.		X		
5. 4. 9.	X	X		
6. 1. 12.	X	X		
6. 2. 1.		X		
6. 2. 9.	X	X		
6. 3. 11.		X		
6. 3. 12.	X	X		
6. 4. 7.	X	X		X
7. 1. 1.		X		
7. 1. 9.	X	X		
7. 2. 13.	X	X		
7. 3. 15.	X	X		X
7. 4. 7.	X	X		
8. 1. 1.		X		
8. 1. 8.	X	X		
8. 2. 3.	X	X		
8. 2. 7.	X	X		
8. 3. 3.	X	X		
8. 3. 10.	X	X		
8. 4. 7.	X	X		
53 etkinlik	29	48	0	18

6. sınıf Türkçe ders kitabında 251 öğretim etkinliği vardır. İncelenen etkinliklerden 53'ü yaratıcı düşünme becerisine yöneliktir. Etkinliklerin 48'i yazma, 29'u okuma ve 18'i konuşma becerisine yöneliktir. Bu etkinlikler arasında dinleme becerisine yönelik herhangi bir etkinlik yoktur.

3. 7. Sınıf Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Dil Becerilerine Göre Dağılımı

Bu bölümde 7. sınıf Türkçe dersi kitabındaki yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili etkinliklerin dil becerilerine göre dağılım bulguları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: 7. sınıf yaratıcı düşünme etkinliklerinin dağılımı

Etkinlik kodu	Okuma	Yazma	Dinleme	Konuşma
1. 1. 17. sayfa		X		
1. 2. 23. sayfa	X	X		
1. 3. 30. sayfa	X	X		
1. 4. 37. sayfa	X	X		
2. 1. 49. sayfa		X		
2. 1. 50. sayfa		X		X
2. 3. 66. sayfa		X		
2. 4. 71. sayfa		X		
3. 1. 85. sayfa	X	X		
3. 2. 92. sayfa		X		
3. 3. 99. sayfa	X	X		
3. 4. 105. sayfa		X		
4. 1. 121. sayfa	X	X		
4. 2. 128. sayfa		X		
4. 3. 138. sayfa		X		
5. 1. 157. sayfa		X		
5. 2. 162. sayfa	X	X		
5. 3. 171. sayfa	X	X		
5. 4. 177. sayfa	X	X		
6. 1. 190. sayfa	X	X		
6. 2. 199. sayfa		X		
6. 3. 204. sayfa	X	X		
6. 3. 206. sayfa	X	X		
6. 4. 209. sayfa	X	X		
6. 4. 211. sayfa		X		
7. 1. 224. sayfa		X		
7. 3. 235. sayfa	X	X		
7. 3. 237. sayfa	X	X		
7. 4. 241. sayfa	X	X		
8. 1. 255. sayfa	X	X		
8. 2. 262. sayfa	X	X		
8. 4. 275. sayfa	X	X		
32 etkinlik	19	32	0	1

7. sınıf Türkçe ders kitabında 406 etkinlik vardır. Bu etkinliklerden 32'sinin yaratıcı düşünme becerisine yönelik olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerin 32'si yazma, 19'u okuma ve 1'i konuşma becerisine yöneliktir. Bu etkinlikler arasında dinleme becerisine yönelik herhangi bir etkinlik yoktur.

4. 8. Sınıf Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Dil Becerilerine Göre Dağılımı

Bu bölümde 8. sınıf Türkçe dersi kitabındaki yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili etkinliklerin dil becerilerine göre dağılım bulguları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: 8. Sınıf Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Dağılımı

Etkinlik kodu	Okuma	Yazma	Dinleme	Konuşma
1. 1. 8.	X	X		
1. 2. 1.		X		
1. 2. 9.		X		
2. 1. 10.	X	X		
2. 2. 7.	X	X		
2. 3. 4.		X		X
2. 3. 7.		X	X	
2. 4. 3.		X		
2. 4. 6.	X	X		
3. 1. 4.				X
3. 2. 1.	X	X		
3. 2. 6.		X		X
3. 3. 5.	X			X
3. 3. 7.		X		
3. 4. 8.		X		
4. 1. 1.		X		
4. 1. 4.	X	X		
4. 1. 6.				X
4. 2. 6.		X		
4. 3. 8.	X	X		
4. 4. 6.				X
4. 4. 8.		X		X
5. 1. 7.		X		X
5. 2. 7.		X		X
5. 3. 6.				X
5. 3. 9.	X	X		
5. 4. 8.	X	X		
6. 1. 8.	X	X		
6. 2. 8.	X	X		
6. 4. 4.	X	X		
6. 4. 8.		X		
7. 1. 3.	X	X		
7. 1. 9.		X		
7. 2. 7.	X	X		
7. 3. 6.	X			X
7. 3. 8.	X	X		
7. 4. 8.		X	X	

8. 1. 7.	X	X		
8. 2. 4.				X
8. 2. 6.		X		
8. 3. 3.	X	X		
8. 4. 7.	X	X		
42 etkinlik	20	35	2	12

8. sınıf Türkçe ders kitabında 250 etkinlik vardır. Bunlardan 42'sinin yaratıcı düşünme becerisi etkinliği olduğu belirlenmiştir. Etkinliklerin 35'i yazma, 20'si okuma 12'si konuşma ve 2'si dinleme becerisine yöneliktir.

Tartışma ve Sonuç

Yaratıcı düşünme gündelik hayattaki sorunların çözümü ve üretkenlik için temel bir beceridir. Bu becerinin öneminden dolayı okullarda öğrencilerin bu beceriyi edinmesi ve bu becerinin gelişimi hedeflenmektedir. İncelenen kitaplardan elde edilen bulgulara göre bunların hem sayısında hem de dil becerilerine göre dağılımında bir tutarlılığın olmadığı gözlemlenmiştir.

Ortaokul ders kitaplarındaki yaratıcı etkinliklerin sınıf düzeyindeki sayıları ve dil becerilerine göre dağılımında belli bir ölçüt olmadığı belirlenmiştir. Bundan önceki araştırmalarda ortaya konan sonuçlar bu araştırma bulgularını desteklemektedir. Bayrak Özmütlu ve Kanık Uysal (2021) ve Temizkan (2014) ders kitaplarındaki etkinliklerin sayısı ve niteliğinin birbirinden farklı olduğunu ve bunların tam olarak yaratıcı düşünme becerisinin gelişimini sağlayamadığını belirtmişlerdir. Dolunay ve Savaş (2016), dinleme etkinlikleri içerisinde yaratma basamağına ait etkinliklerin sayısının çok düşük olduğunu belirlemişlerdir. Çeçen ve Kurnaz (2015), Türkçe ders kitaplarında yaratma basamağına yeterli sayıda soru bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Bütün bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı düşünme becerilerini sistematik bir yolla geliştirmedeği söylenebilir.

Kitaplardaki etkinliklerin türü birbirine benzerdir (Bayrak Özmütlu ve Kanık Uysal, 2021; Çeçen ve Kurnaz, 2015; Dağ, 2007). Bu araştırmada da etkinliklerin özgün olmadığı ve birbirine benzediği görülmüştür. Bunların türü; metnin görsel ve başlığından hareketle içeriğini tahmin etme, okunan metnin devamını tahmin etme, anlamı bilinmeyen sözcükleri tahmin etme, görselden hareketle metin yazma, görseli yorumlama, herhangi bir konuda bağımsız metin yazma, metni yeniden yazma, metin tamamlama, slogan üretme, bir metni başka bir metin türüne dönüştürme, proje ve oyun tasarlama, grafik oluşturma, alet tasarlama, sosyal sorunlara çözüm arama, metinde ya da çevrede yaşanan sorunları fark etme, metni canlandırma, drama yapma, ürünün reklamını yapma gibi etkinliklerdir.

Yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeye yönelik yapılan uygulamalı araştırmalarda Yurdakal (2018), yaratıcı okumaya dayalı yürütülen Türkçe derslerinin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini anlamlı olarak geliştirdiğini bulgulamıştır. Hızır (2014), yaratıcı okumanın öğrencilerin fikir üretimini artırdığını, onlara esnek bakış açısı kazandırdığını ve özgün fikirler geliştirmelerini sağladığını bulgulamıştır. Aynı şekilde Terzi (2019), zekâ oyunlarının yaratıcılığı geliştirdiğini bulgulamıştır. Bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı düşünme öğrenme yaklaşımının (Öztürk, 2007), düşünme temelli sorgulama yönteminin (Tok, 2008), işbirlikli öğrenme yöntemlerinin (Ekinci, 2018; Soysal, 2019; Uysal, 2009), dijital destekli öğretim ortamlarının (Atalay, 2015; Köse Biber, 2014; Ming, Sim, Mahmud, Kee, Zabidi ve Ismail, 2014) ve kullanılan yaratıcı etkinliklerin (Özcan, 2009), öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği bilinmektedir. Bu araştırmalar okullarda yaratıcı düşünmenin odağı alındığında öğrencilerin yaratıcı becerilerinin gelişim gösterebileceğini ortaya koymaktadır (Rawlinson, 1995; NACCCE, 1999). Yaratıcı düşünme becerisi geleneksel öğretim etkinlikleri yerine odağı alınıp geliştirilmeye çalışıldığında bu becerilerin hızlı geliştiği söylenebilir. Bunun için ders kitapları gözden geçirilerek geliştirilebilir.

Yaratıcılığın gelişiminin engellerinden biri de bunun herkeste olmayan özel bir yetenek olduğu algısıdır. Bu algı öğretmen ve öğrenciler arasında yaygındır. Oysa her öğrenci yaratıcı düşünme gücüne sahiptir (Dilekçi, 2021). Öğretmen ve öğrenciler bunun farkında olursa bu beceri tüm çocuklarda geliştirilebilir (İşler ve Bilgin, 2002).

Eğitim sistemi öğrencilerin becerilerini geliştirici olmaktan çok, genellikle içerik öğretimini, bilgi aktarımını öncelediğinden, okullar öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştirememektedir (Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997). Öğrencilerin üretici ve başarılı olmasını amaçlayan bir eğitim sistemi, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisini geliştirici etkinlikler yapmalıdır (Lucas, Claxton ve Spencer, 2013). Eğitim sistemi, beceri odaklı olmalı, yaratıcı ve esnek planlanmalıdır (Tafari, 1994). Beceri öğretimi sözel anlatımdan çok öğrencilerin öğretim materyalleriyle temas edip, düşünmesi ve yaparak yaşayarak etkin görevler almalarıyla olabilir.

Öneriler

Ders kitaplarının mevcut durumlarının iyileştirilmesi için şu öneriler dikkate alınabilir:

- Etkinlikler gerçek yaşamdan görevlere göre tasarlanarak öğrencilerin farklı durumlara göre etkin düşünceleri desteklenebilir.
- Ders kitaplarında öğrencilerin ilgilerini ve hayal güçlerini artıracak çok anlamlı ve sanatsal etkinliklerden yararlanılabilir.
- Ders kitaplarındaki etkinliklerin türü çeşitlendirilebilir.
- Ders kitaplarında dil becerilerine göre yaratıcı düşünme becerisini geliştirecek çeşitli yöntem ve teknikler kullanılabilir.

Kaynaklar

- Aish, D. (2014). *Teachers' beliefs about creativity in the elementary classroom*. Unpublished Doctoral Dissertation, California: Pepperdine University.
- Akıllı, N. (2012). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve yaratıcılık düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Akkanat, Ç. (2012). *İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin bilimsel yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Aktamış, H. ve Can, B. T. (2007). Fen öğretmen adaylarının yaratıcılık inançları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 2(4), 484-499. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/186015>
- Albayrak, H. (2005). *5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okulöncesi eğitimin etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Aljughaiman, A. M. (2002). *Teachers' perceptions of creativity and creative students*. Unpublished Doctoral Dissertation, Idaho: University of Idaho.
- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, E., Aktan, E. ve Kamaraj, İ. (2013). *Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem-çözme becerisi üzerindeki etkisi*. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(9), 37-48. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/364/2122>
- Atalay, N., Anagün, S. Ş. ve Kumtepe, E. G. (2016). Fen öğretiminde teknoloji entegrasyonunun 21. yüzyıl becerileri boyutunda değerlendirilmesi: Yavaş geçişli animasyon uygulaması.

- Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), 405-424. Doi: 10.14686/buefad.v5i2.5000183607
- Atkıncı, H. (2001). *İlköğretim birinci kademe eğitim programlarının yaratıcı düşünmenin gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Aydoğan, R. (2008). *Okumaya karşı olumlu ve olumsuz tutuma sahip 6. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları okuduğunu anlama stratejileri ve yaratıcılık düzeyleri*. İzmir: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Aytaç, S. (2005). *Yaratıcı Kişilik ve Yönetici*. Erişim adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/yaratıcı-kisilik-ve-yonetici-104783>
- Bacak, S. (2008). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde öykü tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrenenlerin akademik başarı ve yaratıcılıklarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi,
- Baltacı, H. (2013). *Çocuğun yaratıcılık performansında görsel değerlerin yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Batey, M. (2012). *Working creativity*. Psychology today. Erişim adresi: <http://www.psychologytoday.com/blog/workingcreativity/201205/top-ten-creativity-questions>
- Bayrak Özmutlu, E. ve Kanık Uysal, P. (2021). Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin düşünme becerileri açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 518-543. Doi: 10.9779/pauefd.745469.
- Benckenstein, C. C. (2016). *Creativity through the eyes of social studies teachers in urban settings*, Unpublished Doctoral Thesis, Texas: Texas A&M University,
- Bender, M. T. (2006). *Resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ ve yaratıcılık ilişkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Biber, M. (2006). *Keşfederek öğrenme yönteminin ilköğretim 2. kademe matematik dersi öğrencilerinin yaratıcılıkları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Birinci, E. (2008). *Materyal tasarımı ve geliştirilmesinde proje tabanlı öğrenmenin kullanılmasının öğretmen adaylarının eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve bilimsel süreç becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- Çeçen, M. A. ve Kurnaz, H. (2015). Ortaokul Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki tema değerlendirme soruları üzerine bir araştırma. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(02). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/issue/16219/169872>
- Çetingöz, D. (2002). *Okulöncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Çoban, B. (2014). *Probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin akademik başarılarına, yaratıcılıklarına ve transfer becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Dağ, Ö. (2007). *İlköğretim Türkçe dersi programlarına (1981–2005) eğitimsel dilbilim açısından eleştirel bir bakış*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dilbilim Anabilim Dalı, Ankara.

- Dilekçi, A. (2021). *21. yüzyıl becerilerine göre tasarlanan öğretim etkinliklerinin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Dilekçi A. ve Karatay H. (2021). Türkçe dersi öğretim programlarında 21. yüzyıl becerileri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(4), 1430-1444.
- Dolunay, S. K. ve Savaş, Ö. (2016). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin üst düzey bilişsel beceriler açısından değerlendirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(1), 122-157.
- Edinger, M. J. (2008). *An exploratory study of creativity-fostering teachers behaviours in secondary classrooms*. Unpublished Doctoral Dissertaion, Virginia: Department of Education The College of William and Mary.
- Ekinci, Z. (2018). *İşbirlikli yazma etkinliklerinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazma becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Emanuel, R. C. ve Challons-Lipton, S. (2012). Helping students transition to critical and creative thinking at the intersection of communication and art. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(11), 1-9. Erişim adresi: <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20133183021>
- Emir, S., Ateş, S., Aydın, F., Bahar, M., Durmuş, S., Polat, M. ve Yaman, H. (2004). Öğretmen adaylarının yaratıcılık düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2(9), 105-112. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/154790>
- Erol, O. (2010). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma sıklıkları ile yaratıcılık algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Ersükmen, E. (2010). *İlköğretim fen ve teknoloji ders öğretmenlerinin yaratıcılık kavramına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Günel, G. (2006). *Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Pamukkale üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Gretsov, A. G. (2008). *Creativity training for upper-form pupils and students*. St. Petersburg: St. Pete. 208.
- Hançerlioğlu, O. (2000). *Felsefe ansiklopedisi (kavramlar ve akımlar-7)* (3. bs). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hızır, B. (2014). *İlköğretimde yaratıcı okumanın yaratıcı düşünme becerisine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Isbell, R. T. ve Raines S. C. (2003). *Creativity and the arts with young children*. Kanada: Thomson Delmar Learning Printed.
- İşler, A. Ş. ve Bilgin, A. (2002). Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği adaylarının yaratıcılık hakkındaki düşünceleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 133-152. Erişim adresi: http://acikerisim.uludag.edu.tr/jspui/bitstream/11452/11026/1/15_1_11.pdf
- İşleyen, T. ve Küçük, B. (2013). Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*

- Dergisi*, 10(21), 199-208. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/182896>
- Jarvis, R. M. (1992). *Creative abilities of students in grade five*. Dissertations Publishing. Erişim adresi: <http://search.proquest.com/docview/304040849/fulltextPDF> adresinden erişildi.
- Jennings, S. (2005). *Investigating creativity: understanding the perspectives of teachers and students*. Unpublished doctoral dissertation, Northern Illinois University, Illinois.
- Karrow, D. D. (1997). *Science teachers' views of creativity*. London, Ontario: The University of Western Ontario.
- Kılıç, B. (2011). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bilimsel yaratıcılık ve bilimsel tutum düzeylerinin belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Konak, A. (2008). *İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin sanatsal yaratıcılık düzeyleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Köse Biber, S. (2014). *Yaratıcılığı geliştirici etkinliklerle desteklenen web tabanlı öğrenmenin öğrencilerin başarı ve yaratıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kurnaz, A. (2011). *İlköğretim öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyleri ve demokratik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi.
- Lapėnienė, D. ve Bruneckienė, J. (2010). Teachers' creativity in the domain of professional activity analysis of individual factors. *Economics and Management*, 15, 642-649. Doi: 10.1016/j.sbspro.2014.01.208
- Lucas, B., Claxton, G. ve Spencer, E. (2013). Progression in student creativity in school: First step towards new forms of formative assessments. *OECD Education Working Papers*, 86, OECD Publishing. Doi:10.1787/5k4dp59msdww-en
- Maloney, J. E. (1992). *Teacher training in creativity: A phenomenological inquiry with teachers who have participated in creativity coursework*. Unpublished Doctoral Dissertation, Massachusetts: University of Massachusetts.
- MEB (2005). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2015). *İlköğretim Türkçe dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara.
- Merriman, T. J. (2015). *A phenomenological approach to understanding pro-c level teachers' perceptions of creativity*. Unpublished Doctoral Dissertation, South Dakota: The University of South Dakota.
- Miles, B. M. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). London: Sage Publisher.
- Ming, T. S., Sim, L. Y., Mahmud, N., Kee, L. L., Zabidi, N. A. ve Ismail, K. (2014). Enhancing 21st century learning skills via digital storytelling: Voices of Malaysian teachers and undergraduates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 118, 489-494. Doi: 10.1016/j.sbspro.2014.02.067

- NACCCE, (1999). All our futures: creativity, culture and education. Erişim adresi: <http://sirkenrobinson.com/pdf/allourfutures.pdf>
- Narey, M. J. (2006). *A mixed-method study of relationships among teacher quality, reflective practice, and creative abilities of k-12 in-service public school teachers*, Unpublished Doctoral Dissertation. Pennsylvania: Indiana University of Pennsylvania.
- Nickerson, R. S. (1999). Enhancing creativity. In Sternberg, R. J. (Ed). *Handbook of Creativity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Özcan, S. (2009), *Yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine ve proje geliştirmelerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Öztürk, S. K. (2007). *Yaratıcı düşünmeye dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Rawlinson, J. G. (1995). *Yaratıcı düşünme ve beyin fırtınası* (creative thinking and brain storming). (Çev: Değirmen, O.). İstanbul: Rota Yayıncılık.
- Scott, K. A. (2015). *Creativity: Conceptions of a group of exemplary teachers*. Unpublished Doctoral Disertation, North Carolina: The University of North Carolina.
- Soysal, T. (2019). *Türkçe derslerinde işbirlikli öğrenme etkinliklerinin 21. yüzyıl öğrenme ve yenilikçilik becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Şahbaz, Ö. (2004). *İlköğretim 4. sınıf "canlılar çeşitlidir" ünitesinde yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin sözel yaratıcılıklarına, başarılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Tafari, D. M. (1994). *The effects of creativity on teacher-student interactions*. Maryland, USA: University of Maryland College Park.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretiminde yaratıcı düşünmeyi geliştirme bakımından Nasreddin Hoca fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), 195-223. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/182989>
- Temizkan, M. (2014). Ortaokul Türkçe ders kitaplarının Türkçe dersi öğretim programındaki temel beceriler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 49-72.
- Terzi H. (2019). *Zekâ oyunlarının 6. sınıf öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerine etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bayburt: Bayburt Üniversitesi.
- Tok, E. (2008). *Düşünme becerileri eğitimi programının okul öncesi öğretmen adaylarının eleştirel, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Torrance, E. P. (1966). *Torrance test of creative thinking technical manual*. Princeton: Personnel Press Inc.
- Uysal, M. E. (2009). *İlköğretim Türkçe dersinde işbirlikli öğrenmenin erişiş, eleştirel düşünce ve yaratıcılık becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Virgolim, A. R. (2005). *Creativity and intelligence: a study of brazilian gifted and talented students*. Unpublished Doctoral Dissertation, Connecticut: University of Connecticut.
- Weiss, H. D. (1993). *Problem çözümünde yaratıcılık (creative problem solving)* (1. bs.). (Şahiner Doğan Çev.). İstanbul: Cep Yönetim Dizisi.

- Yazıcı, T. ve Topalak, Ş. İ. (2013). Yaratıcı düşünme becerisinin müzik öğretiminde kullanılabilirliği ile ilgili öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 195-204. Erişim adresi: <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/22.yazici.pdf>
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. (2006). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenmenin öğrenenlerin akademik başarıları, yaratıcılıkları ve tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Karaelmas Üniversitesi.
- Yurdakal, İ. H. (2018). *Yaratıcı okuma çalışmalarının ilköğretim 4. sınıfta okuma ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zeytin, S. (2010). *Okulöncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Extended Abstract

Creativity is an area that many disciplines work on. Each discipline has tried to define it from its own point of view. Therefore, there are various definitions of creativity in the literature. Creativity can be defined as developing a new idea and producing solutions to problems. Torrance (1966) defined creativity as being sensitive to problems, setbacks, and deficiencies and seeking solutions against them. It is to put forward ideas and solutions in the face of any problem or negative situation. Creativity can be broadly defined as: It is a way of thinking that includes idea generation, flexible approach, and original processes to produce solutions to problems with imagination and an innovative perspective. Although this concept is mostly defined in terms of producing products in the literature, it can be said that it is a skill that manifests itself in intellectual stages in the process.

Torrance (1966) stated that in the creative thinking process, the ideas put forward by the individual can be evaluated in terms of fluency, flexibility, and originality. Fluency; meets the generation of a large number of ideas. Flexibility; to develop different perspectives on the subject. Originality; is to present a unique, original idea that has not been revealed before. Creativity can be evaluated with proficiency in these three skills.

Cognitive realization processes of creative thinking; consist of preparation, data collection, incubation, enlightenment, and validation stages (Aytaç, 2005). In the preparation phase, the problem is recognized. During the data collection phase, information and tools related to the problem are collected. In the incubation phase; cognition processes the issue to solve the problem, and the time of this process is variable. At the stage of enlightenment; An idea suddenly appears in the knowledge of the solution. At the verification stage; The solution idea is tested and its validity and reliability are decided for the solution of the problem.

When the curricula were evaluated to see how much creative thinking was included in the teaching processes, it was stated that creative thinking was among the basic skills in the 2006 Turkish Language Curriculum. In the 2015 Turkish Curriculum, "...it is aimed to raise individuals who think creatively." Creative thinking was mentioned with the expression (MEB, 2015, p. 3). When the achievements of the 2018 Turkish Course Curriculum are examined according to creativity skills, it has been determined that there are acquisitions aimed at improving creativity skills (Dilekçi, 2021). Targeting the teaching of this thinking skill in education programs and taking place in teaching practices is very important for the progress of nations in education, technology, economy, literature, and art (Temizkan, 2011). Because the most important purpose of education is to raise individuals who can think creatively and produce solutions following the needs of society.

Coursebooks are very important in transferring the objectives of the curriculum to the students. It includes the application-oriented processes of teaching. It is important to determine how often the creative

thinking skill, which is frequently emphasized in the curriculum and is required to be taught, takes place in the activities in the textbooks and its relationship with language skills.

This research was designed according to the document analysis method. Accordingly, the content of Turkish textbooks was examined in terms of creative thinking skills in the research. In this method, the investigated situation is presented as it is. In this research, Turkish course books were handled as documents and content analysis was made. The cases where creative thinking activities are included in the books according to the classes were examined. The distribution of these according to language skills has been revealed.

According to the findings obtained as a result of the research, it was observed that there was no consistency in both the number of creative thinking activities and their distribution according to language skills. It has been determined that there is no certain criterion in the distribution of creative activities in secondary school coursebooks according to the number of grades and language skills. The results of previous studies support the findings of this research (Bayrak Özmütlu and Kanık Uysal, 2021; Çeçen and Kurnaz, 2015; Dolunay and Savaş, 2016; Temizkan, 2014). When all these findings are evaluated together, it can be said that the activities in Turkish coursebooks do not systematically develop creative thinking skills.

It was seen that the activities in the cousebooks were not original and were similar to each other. Their type; guessing the content of the text based on the visual and title of the text, guessing the continuation of the read text, guessing the unknown words, writing a text based on the visual, interpreting the image, writing an independent text on any subject, rewriting the text, completing the text, producing a slogan, making a text into another These are activities such as converting to text, designing projects and games, creating graphics, designing tools, searching for solutions to social problems, recognizing problems in the text or the environment, animating the text, making drama, advertising the product.

One of the important obstacles to the development of creativity is the perception that it is a special talent that not everyone has. This perception is common among teachers and students. However, every student has the power to think creatively (Dilekçi, 2021). If teachers and students are aware of this, this skill can be developed in all children. Improving the current status of textbooks can improve students' creativity.